

למכתב, ולא לידרש מסיפא לרישא, ואש"ג דמלינו כרבה
דרשי בגדה דמוריש מסיפא לרישא, מכ"מ כל שאפטר
לפרושי מרישא לסיפא עדיף. ולא תקשה דרבה דריש
ברכות ד' ס"ג א' קרא מרישא לסיפא ומסיפא לרישא,
דיל דהכא רבה מחקיף

דויל דכחא רבא מחקין
 לה לפי נוסחת רביו.
 וחו דודאי אין כל המקראות
 שיום ציבון הדרשי דמסיפא
 לרישא. (ד כי רס ה' ושפ"א
 יראה. אמ' רבא בזכות כו'.
 גמ' ליתא יסוד במחמר על
 דרש דכאי קרא, ולהסניר
 נוס' זו ע"ז המקרא נרא'
 דכנדל משמעות רס וגבוה
 הוא, דרס משמע שאין
 להשיגו מתחת, וגבוה משמעו
 שכול ממשל לעלה ואפשר
 לאחזו צחותו דנר למטה,
 וצוה מהפרש המקרא רס על
 כל גויס ה' על השמים
 כדודו מי כה' אליהו המגזיבו
 לענת וגו'. דעונדי כוכבים

חין הקב"ה שומע רחמים, והוא כמסולק כצביון
 מהם ורק שריהם המה מספרים כצדו, אבל אנחנו נאחזים
 בצדו ויחנך וכו' גבוה לשבת ומשפיל להשגיח
 עלינו מלמעלה, ובמדותה שראויה זה הפי', וכדי מתפרש
 כי רס ה' ושל יראה, בעת שהקב"ה לא היה שומע
 תפלת האדם עפי' איזו סיבה ומכונה אז בשם רס,
 מכ"מ אם המתפלל הוא שפל יראה להפיק לו רצון,
 וכבר ביארנו בס' קמ"ה אות כ"ד מלילת ה"א ואנכי
 עפר ואפר ובעה כולך הן בשפחותיו אלו שהשפיל עליו
 לומר שאינו כדאי והגון שישמע תפלתו, ובזכות זה קבל
 שכר ע"ז. (ה) דאלו שכבא בו, כדאי' פירשתי ח"מ, וע'
 מש"כ שאלתה ל"ד שבי' שאלתה זו כתובה לפני כרמב"ן
 ובאר ראשונים בשלימות, וגם יש בה איזה חידוש מה
 שלא נמצא לפנינו שם ואנחנו הבאנו שם ופירשנו כי
 כ' הטובה, (א) להסבב נשי ואולדי בני בו' דכתיב קחו
 נשים וגו'. ביאר רבינו דעיקר מליצ פו"ר הוא ע"י
 קידושין וחופה דרך גשואי אשה, ולא כמש"כ הרא"ש
 כתובות פ"א בזה"ל שאם לקח פילגש וקוי' פו"ר אינו
 מחויב לקדש אשה כו' והילכך לא נתקנה ברכה למליצ
 זו, ואף בנושא אשה לשם פו"ר כיון דאפשר לקיים פו"ר
 בלא קידושין. ולא דמי לשחיטה שאינו מחויב לשחוט
 ולאכול ואפ"ה נשחט שוחט לאכול מנדר, דהתם ה"א
 לאכול בלי שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פו"ר בלא
 הקידושין וגם אפקי' קרא בלשון לוי דכתי' חננת ואכלת
 אבל הכא כתיב כי יקח איש כו'. כ"ז דברי הרא"ש ז"ל,
 וכרמב"ם ז"ל חולק בזה, הלא דמליצ פו"ר ע"י נשיאת
 אשה בקידושין היא כמש"כ בדי' אישות פט"ו ה"א
 האשה שהרפת את בעלה אחר הנשואין שימנע עונתה
 כ"ז מותר בד"א שהי' לו בנים שכבר קיים פו"ר אבל
 לא קיים חייב לגזול בכל עונה עד שיכיר' לו בנים מפני
 שהוא מ"ע פרו ורבו כו' ולשיטת הרא"ש מאי שייך

נפש יקרה אשת איש תצוד אלא אמר רבא כל הבא אל אשת איש אפילו עוסק בתורה דכתיב בה יקרה היא מפנינים יקרה היא מכהן גדול דמשמש לפני לפנינים אפילו הכי תצדוהו לגיהנם ה' כי רם ה' ושפל יראה • אמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לאפר פרה ולעפר סוטה וליחשוב נמי עפר כיסוי מצוה איכא הנאה ליכא • תני רב יוסף והודעת להם את הדרך וגו' והודעת להם זו בית חיהם וכולה שמעתתא כדאיתא בפרשת • אחרי מות :

שאלתא (ה) דאילו שיכבא דשכיב בשבתא
עבדינן ליה כל צרכיה וכו'
כדאימא בפרשת • אחרי מות :

קסה שאילתא דמיתייבין דבית ישראל למינס' נשי ואולודי בני

ימיעס

מלות עונש הקצובים ע"י חז"ל למלות פו"ר, כרו פלו
לבעול בכל עת שאפשר לפי בריאותו, אלא ס"ל להרמנים
דאפיג דודאי מי שיש לו בנים בלא קידושי אשה קיים
פו"ר מכ"מ מדליה הנביא יושא אשה כדי לכוילד בנים,
כרו דעיקר מלות פו"ר

הוא שיחנכנו מנכר חישות
 בשביל זה, ממילא חינו חייב
 לבעול חלל בעונת השייך
 לחישות, וכי מבור עוד
 ממשיכ הרמנים שם עוד
 נה"ב אם ענר פשרים שנה
 ולא נשא כ"ז מצטל מ"ע
 דפורה, ונגמרה דקידושין
 דכ"ט לא נזכר זה בזמן חלל
 לנשיאת אשה ולא לפריה
 ורביה, חלל ודאי הא נכא

חליא, ולי לפי דעה הרמב"ם.
זהה דא' בפסחים דע"ב
אשהו נמי קפניד מלכ
באשהו מעונת וכליכא מלכ
עונכ שלא נשעת עונה כו',
ומשעת דלגבי מלכ פור' לא

מכני חלל צמח שאשה מעוצרת ולא צמח שכוח שלא
צמח עונתה חלל לדעת הרמב"ם ז"ל דלפי דמוקי שלא
צמח עונתה מיושבת ק"ו הראשונה ג"כ. וזה דלא
כפירש"י בפ"ה אשתו נדה ב"ו בדמוקי לקמיך בצמוד
לוסתה ובמעוצרת ב"ו, הכי דגם במסקנא מוקי לה
במעוצרת, דכל"ז אכתי איכא מלוה דפז"ר, ולפירש"י קשה
אמאי אמר ר"י אשתו נדה ב"ו יבמתו נדה ב"ו, לימא
באשתו לחוד במעוצרת חייב, באינה מעוצרת פטור,
אלא ז"ל ביבמתו מעוצרת, וא"כ אינה מלוה ואפי'
הפילה וכל"ז ר"פ החולץ, דהבא על המעוצרת והפילה
מודה ר"י דביאת מעוצרת לאו שמע ביאה, והיינו
דמקשה הגמ' א"כ יבמתו נמי, פ"י אי במעוצרת יבמתו
אמאי פטור הא לא ב"ו מלוה, ומשני יבמתו בז"ז
מינה ב"ו, דאפי' לא עבד מלוה, מכ"מ אי בז"ז מינה
ז"ל ב"ו ליה לשוילי פטור. וא"כ בנוהר ג"כ דלא ב"ו ל"י
לשוילי פטור. מיבד זכ' חלל לל"ז ביבמות שם, חלל
לל"ק דר"י סבר ביאת מעוצרת שמע ביאה, א"כ ניחא
בפשיטות, אשתו נדה מעוצרת דלא עבד מלוה חייב,
יבמתו נדה מעוצרת פטור, דמכ"מ עבד מלוה, ור' יוחנן
לטעמיך בר"פ החולץ, והיינו חרי לישני דקאמר כאן
א"ד כש"כ בכה"א דמסייב, וכו' כל"ק דיבמות דביאת
מעוצרת שמע ביאה לר"י, א"כ טעמא דפטור משום
דקעבד מלוה, חלל בנוהר חייב, וא"ד בכה"א פטור
מ"ט הכס ב"ו ליה לשוילי ב"ו, והיינו כל"ז ביבמות
דמודה ר"י דביאת מעוצרת, וא"כ ביבמת לא עבד מלוה
ולא פטור אלא משום דלא ב"ו לשוילי, ומש"כ בנוהר
ג"כ פטור מהאי טעמא. וכו' כנראה לשיטת רש"י, חלל
שרש"י פ"י על קושיית הגמ' א"כ יבמתו נמי, בצמוד
לוסתה לא רמיא מלוה ז"ל, ולא זכיה להבין, הכי כל
מלוה שטעה ועשה שלא דין ועשה איזה מלוה, הכי
פטור כמו בתנוקות או כאן באינה מעוצרת, דפריך הגמ'
אשתו

לשון

קסט מפקדי דכתיב ואחם פרו ורבו, מלת מקפדי נראה דעשות הדפוס היא ויל מפקדי דכתיב ואחם פרו ורבו, ולכאורה יהיה דכרי גאון נגד הכרייחא סנהדרין נ, דחתיב שבע מלות לטעו בני נח וכו', ומלות פריה ורביה לא קחשיב התם, ותו חזיון סוגיא פרוכה בסנה' נט: דפרק על ר' יוסי בריה דאמר כל מליה שנאמרה לכי וגשית בסיני חייבין עכשיו במלואו זו ב"נ כמו ישראל והרי פריה ורביה שנאמרה לכי דכתיב ואחם פרו ורבו וגשית מסיני לך אמור להם טובי לכם לאהליכם ואפיה רק ישראל נתחייבו כסין עכשיו ולא כי, ורליתי

ומיעסק בפריה ורביה דכתיב קחו נשים והולידו בנים ובנות ולא מיבעיא ישראל
(ב) **אלא אפילו עובדי כוכבים קסט מיפקדי אפריה ורביה דכתיב ואתם פרו ורבו:**

ברם

אשהו נמי, משום דכא איכא פויר, ומאי קושיא כרי בנדכ לא רמיא עליה, וכי יאיר עיני. אבל כרמזים מפרש באוקימתא סמוך לוסיח דכבר אזיל כשיב במעוברת [חסר בכת"י השלום כדברים]. וזכוי דעת רבינו שחקדים למלות פויר מליכ למינסב אשכ וכביא מקרא דירמיה. וחולק עוד כרמז"ס במש"כ הרא"ש שאין נגשיאת אשכ שום מ"ע בקידושין, ועפ"י ד"ח אין

איסור לבטול בלי קידושין וכרמז"ס כי ריש כי אישות שכיון שניתנה חננה לישראל נלטו שאם ירלכ כאיש לישא אשה וקיה אותה תהלכ בפני עדים ואח"כ הכי' לו לאשכ שאל' כי יקח איש אשה וכל אלו, ולקיוסין אלו מ"ע של חורב כו', כרי דאפי' בלא מלות פויר איכא מ"ע כמו שחיתכ דאסור לאכול בלא שחיתכ כך אסור לבטול בלי קידושין. ויש לזה רא"י ממנהג קידושין פ"ג חס היחא אשת חבירו מעוברת וכובר עוברת דכרי קיומין, ובגמ' שם ד' ס"ב אי' דרי חגיגה אמרם אליבא דראב"י דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ומש"כ נחטלמו באחרונים ז"ל למחוק בזה ז' מן כמנהג, אבל כרמז"ס בפ"י המשניות הביאה ומפרש לה דודאי מקודשת, ומכ"מ אסור לבטול אותה עד שיקדשה, כרי מבואר במש"כ. טיהו בטעמא דמילתא דכיה מקודשת ומכ"מ אסור לבטול, הוא משום דאפי' דאין מקדיש דבר שלא בא לעולם כמו שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, מכ"מ לענין עובר אין שוב בקדש לקנין, דאפי' דאין אדם מקנה את העובר, מכ"מ מקדיש, כדחנן בהמורה רפ"ה כילד מערימין על כבכור, מצנכת שכיחה מעוברת אומר מה שצמתיכ של זו אם זכר עולה כו' ויליף לה בגמ' ממקרא, וכנה קידוש אשכ הוי כקכ"ג

כי נס תוי בחגיגה ב: דיה לא תהו בראה וכו' כתבו להדיא בסיום דבריהם פרו ורבו אכולכו בני נח כתיב אף לכנען, ומלתי סבכר עמד המהרש"א פ"ו שכתב על דברי תוס' הללו שהוא דבר חמור דהא מלות פ"ו לישראל נאמרה ולא לבני וכו' וי"ע עכ"ל. ומעזה ראינו כי דעת קו' נטו אחר עקבותיו של גאון דבי' מליין אפיו, וחובה עלינו לסלק מהם התמיה מנמרה ערוכה דסנה' שזכרתי והמהרש"א קצת נומר פ"פ סוגיין דכיה ה: דמסיק שם דהא דלריך מנין אחר להחירו נפקא לן מרכתיב במשך היובל ע"ש איכ הך קרא לך אהור להם וגו' ע"כ למלות עניה הוא דאחא דאין לומר דלנושיה אלסרדיך להחיר להם דחקה לא לכתוב לשלשתימים אלא לכתוב שלשתימים [והוי כהרמזים שנוהגין על זמן שאין לריך היחיר ע' תוי שם ה', דיה כל דבר וכו' ולא כפי היחיר של לך אהור], אפי' לך אהור אחי למלות עניה, ואיכ הוי נאמרה וגשית והארכתי כחדושי בסיד, ועכשיו הזמן והמקום זה וזה גורם לקר ובתשובה ש"י חלק ב' ס' קיד כחב דעתת תוס' נחגיגה אליבא דרי' חידקא דסיל דכי' מליין על הסירוס ע"ש כי האריך, והנה לדעת גאון שכתב לעיל סימן ק"ה דקיי"ל כרי' חידקא יעלה דכרי הש"י לרנין ועמיס בסיד שם. מיהו ודאי זה שכתב גאון דמחייבין דכיה ישראל למינסב נשי ואולודי בני ומיעסק בפיו ומיירי קרא דירמיה כיס דכתיב קחו נשים והולידו בנים ובנות מליה ליתן טעם דלא כתב מקרא דחורה דכתיב ואחם פרו ורבו, ואולי כוונתו אף לאחר שקיים מלות פ"ו שיש לו בן ובה מ"מ מליה עדיין עליו חל כמבואר ביבמות ס"ב: ובטור וש"ע ס"י א' סוף ח' וכמ"ס בסיד לעיל סימן ה', אכן ממ"ס גאון על זה ב"ס לריך וכו' מי אהרינן כיון דאית ליה בני הא קיים ליה פ"ו וכו' ליכא למימר הכי ומלות ליישב.

כדאי' בנדריס ד' כיט לענין קדושת כגוף לא פקט, ומכ אמר לאשכ כיום את אשתי כו', ולמדוין זה מדכתיב בסוטה ומעלה זו מעל אלמא דמה שביא נכנה מאיש אחר כ"ז מעילה כמו בנהכ מן כהקדש, כי' היא כקדש לבטלה, ואיכ המקדש מעוברת כרי היא כקדש לכ"ע, אבל מכ"מ אסור לכמקדש לבטול אותה עד שחכי' קנויכ לו כדכתיב כי יקח איש אשה ובטלה, דלענין חשכ"מ לבטלה היא קנין כלשון בגמ' נדריס ד' כי' ז' דכוי כלוקח מקח מן השוק, ובה מחלוקת ראב"י ורבנן אם חל בקנין על מעוברת, ועפ"י נחישב פסק כרמז"ס בזה בענין ע"ש. ובי' בסה"מ מ"ע רי"ג שזינו לבטול בקידושין כו', ואפי' כראב"ד שחולק על כרמז"ס באיסור פילגש מודה שמ"ע לבא על האשה אחר קידושין, וע' שו"ת הריב"ש סי' שליש שבאריך בזה, ומכ שאין מצרכים על איורוסין אקביו הוא או משעם שכי' כרין כתובות פ"א משום שלא נגמר במלכ אלא כשיצול אח"כ, איכ אכתי לא נגמרה במלכ, ובזה מיישב רבינו אברהם בנו של כרמז"ס בשו"ת צרכה אברהם, בא דאי' צמוק דיי"ח לא מיבעי לארס דלא קפבד מליכ כו', שאין בקידושין גמר במלכ עד שיצטול, וע' מש"כ לענין צרכה כסי' קכ"ו דלדעת רבינו קו"ל לילית חוצת טליח וכה שאין מצרכין על עשית הילית הוא משום שלא נגמרה במלכ עד שילגש, ויש עוד טעם על הא שאין מצרכין על ארוסין ומבואר לעיל שאילתא ט"ז הוה ח' ע"ש. ויש רא"י לשיטת כרמז"ס מדקאמר ריש פ"ב דקידושין מליכ בו ויהר מצטלוהו, אלמא דיש בזה מליכ. בן אמה דאפשר לדחיה דאפי' להרא"ש יש כאן הכנה דמליכ דפויר, שחרי אין אשכ נשמעת לו בלי קידושין וחופה, וכי' ככנה דשבה דאי' שם מליכ בו ויהר מצטלוהו, אפי' דעיקר עורה בע"ש אינו אלא ככנה למליה עונג שבת מכ"מ לפי מה שזכחנו בס"ד כסי' קס"ט דלא אמרינן בהכנה מליכ בו ויהר מצטלוהו אלא בהכנה ככתיבה בהורה כמו בהכנה דשבת וכדומה, ואיכ לפי דעת הרא"ש דכי יקח איש אשה אינו לשון מ"ע, לא נזכר הכנה דמליכ זו בחורב ולית ב' כלל מליכ בו ויהר מצטלוהו, אלא ע"כ פ"י כי יקח איש אשה הוא מ"ע. (ב) אלא אפי' עובדי כוכבים מפקדי אפריה ורביה כו', כי' רש"י יצמית דס"ב א' ד"כ בני פויר, וכתרי חגיגה ד"ב ד"ה לא תהו כי בפשיטות אכולכו ב"נ קאי כו', וכוכיתו עוד מדאי' צירי דמ"ק פ"א עבד מהו שישא אשה צמועד ח"ל נשמעית מן כדא מהניתינן יבטל וכלא לא נכרה בעולם אלא לפויר ואמר שמעין צ"א בשם ר"י כל שכוח מליכ על פויר לא ישא אשה צמועד, אלא שכתרי גיטין דמ"א כתבו בשם הריב"ם שאין על העבד אלא מלות שבת דיטו גס ננשים ולא צפויר שאינו

ננשים